

Het landschap verandert

Werkblad

Deel 1. Het landschap in de Romeinse tijd

Voor de vragen in deel 1 heb je nodig:

- Blad met kaarten van Nederland in de Romeinse tijd en nu
- Atlas
- Internet

Nederland op de kaart

Bekijk de kaart van Nederland in de Romeinse tijd in het jaar 100 en de kaart van Nederland in het jaar 2000, met het landschap zoals het nu ongeveer is. De zwarte lijnen op de kaart van het jaar 100 geven de omtrek weer van Nederland zoals het nu is.

Vraag 1

**Wat voor verschillen zie je als je naar beide kaarten kijkt?
Noem er drie.**

1.
.....
2.
.....
3.
.....

Alles wat bruin is op de kaart uit de Romeinse tijd heet in de legenda veengebied. Veengebied bestond vooral uit moeras en was daarom bijna niet toegankelijk. Je kon er niet wonen en niet doorheen reizen. Wonen bij rivieren kon wel, maar deze traden regelmatig buiten hun oevers. Ook veranderde de loop van een rivier nogal eens. Als je aan het water woonde had je dus kans dat je huis onder water kwam te staan.

Vraag 2

Waarom traden de rivieren vaker buiten hun oevers en verschoven ze sneller van plek dan tegenwoordig?

- A. De rivieren stroomden toen veel sneller dan nu.
- B. Er waren nog geen dijken om de rivier op zijn plek te houden.
- C. Het regende vaker en meer. Het regenwater kwam in de rivier terecht de daardoor overstroomde.
- D. De bergen in Duitsland en Zwitserland, waar de Rijn vandaan komt, waren toen nog hoger. Dat zorgde voor meer water in de rivier.

Vraag 3

Zoek op de kaart van Nederland in de Romeinse tijd de plek op waar jouw woonplaats ligt. Gebruik een atlas als je niet precies weet waar je woonplaats ligt.

**Kon je in de Romeinse tijd ook al wonen op de plek waar je nu woont?
Waarom wel of waarom niet?**

.....
.....
.....
.....

Het landschap verandert

Werkblad

Twee gloednieuwe steden

Vòòr de Romeinse tijd waren er nog helemaal geen steden in ons land. Romeinse keizers gaven twee plaatsen in Nederland officiële stadsrechten. Die twee steden staan op de kaart van het jaar 100 met een rode stip aangegeven.

Voor vraag 4 tot en met 7 heb je internet nodig!

Vraag 4

Zoek de rode stippen op de kaart van het jaar 100. Welke twee steden zijn dat?

Hint: die twee plaatsen hadden in de Romeinse tijd de namen Forum Hadriani en Ulpia Noviomagus. Zoek die namen op in een zoekmachine.

1.
2.

Vraag 5

Forum Hadriani heeft zijn naam te danken aan keizer Hadrianus. Maar welke keizer gaf deze plaats stadsrechten?

.....

Vraag 6

Welke keizer gaf Ulpia Noviomagus stadsrechten?

.....

Vraag 7

Welke van deze twee steden is het oudst?

.....

Op reis door Romeins Nederland

Bekijk opnieuw de kaart met het landschap in de Romeinse tijd. Stel je voor dat je een Romeinse handelaar in kostbare specerijen bent. Je bent van plan om van Ulpia Noviomagus naar Forum Hadriani te reizen om daar je waren te verkopen.

Vraag 8

Kun je deze hele reis over land maken?

- Ja Nee

Vraag 9

Kun je deze hele reis over water maken?

- Ja Nee

Vraag 10

Wat zou toen het snelste zijn geweest, reizen over land of over water? Waarom denk je dat?

.....
.....

Vraag 11

En wat is tegenwoordig de snelste manier om te reizen: over land of over water? Waarom denk je dat?

.....
.....

Het landschap verandert

Deel 2. Forten langs de Limes

Voor de vragen in deel 2 heb je nodig:

- Blad met afbeeldingen van vier Romeinse forten
- Atlas
- Internet

De Romeinse Limes was de grens van het Romeinse Rijk. Rivier de Rijn vormde deze grens in ons land. De Rijn was heel belangrijk voor de Romeinen en werd door het Romeinse leger goed bewaakt. Op veel plaatsen stonden daarom forten en wachttorens langs de grens. Een Romeins fort noem je ook wel een castellum.

Vraag 12

Bekijk de vier tekeningen van Romeinse forten langs de Limes. Al deze forten liggen aan rivier de Rijn. Waarom was de Rijn zo belangrijk voor de Romeinen?

- A.** Ze konden zich met de rivier makkelijk verdedigen tegen de Germaanse volkeren uit het noorden.
- B.** Het Romeinse leger had de rivier nodig voor handel en transport van goederen.
- C.** De rivier was heilig voor de Romeinen.
- D.** Antwoord a, b en c zijn waar.

Vraag 13

Welke overeenkomsten zie je tussen afbeeldingen van de forten en hun omgeving? Noem er twee.

1.
.....
2.
.....

Vraag 14

Zie je, behalve de sneeuw bij het fort in Vechten, ook verschillen tussen de forten en de omgeving? Noem er twee.

1.
.....
2.
.....

Op de afbeelding van Castellum Carvium zie je dat rivier de Rijn zich in tweeën splitst. De rivier stroomt van rechtsboven vanuit Duitsland naar ons land en vertakt zich vervolgens in twee rivieren, de Rijn en de Waal.

Op de plek waar de rivier zich splitst ligt een zogeheten strekdam. Deze dam is door de Romeinse veldheer Drusus aangelegd. De dam wordt tegenwoordig dan ook de Dam van Drusus genoemd.

Splitsingspunt van de Rijn bij Castellum Carvium.

Het landschap verandert

Vraag 15

Waarom liet Drusus deze dam bouwen denk je?

- A. Vanaf de dam hadden de Romeinse soldaten het beste zicht op vijandige schepen.
- B. De Romeinen wilden meer water naar de Rijn laten stromen dan naar de Waal.
- C. De dam bood veel ruimte aan schepen om te kunnen aanleggen.
- D. Romeinse soldaten in het fort aten veel vis en vanaf de dam kon je goed vissen.

Voor vraag 16 heb je een atlas of internet nodig!

Vraag 16

De plek waar de Rijn zicht splitst ligt tegenwoordig niet meer op dezelfde plek als in de tijd van Drusus. Waar splitst de rivier zich nu?

.....

Vraag 17

Bekijk de afbeelding van Castellum Carvium met het splitsingspunt van de Rijn in de Romeinse tijd. Vergelijk die tekening met de foto van het huidige splitsingspunt van de Rijn hiernaast. Welke overeenkomsten zie je? Noem er twee.

1.

.....

2.

.....

Huidig splitsingspunt van de Rijn.